

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
EKONOMIKOS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL KURORTŲ IR KURORTINIŲ TERITORIJŲ DARNAUS VYSTYMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR.
XIVP-485 (TAP-21-1194) (TAIS NR. 21-27395(2))**

2021-09-08 Nr. NV-2147

Vilnius

Rengėjas: Ekonomikos ir inovacijų ministerija.

Tikslas: pateikti Seimui išvadą dėl Seimo narių M. Skritulsko, A. Kupčinsko, S. Jovaišos ir kt. teikiamo Kurortų ir kurortinių teritorijų darnaus vystymo įstatymo projekto (*pirminis projekto iniciatorius Lietuvos kurortų asociacija, registravimui projektą parengė grupė Seimo narių*). Įstatymo projekte siūloma užtikrinti kurortų ir kurortinių teritorijų ilgalaikę plėtrą, finansavimo šaltinius, unikalios rekreacinės aplinkos ir gamtinių gydomųjų veiksnių racionalų naudojimą ir išsaugojimą, sudaryti sąlygas sveikatinimo paslaugų bei medicininės reabilitacijos ir (ar) sanatorinio gydymo paslaugų plėtrai, plėtoti atvykstamąjį ir vietinį turizmą kurortuose ir kurortinėse teritorijose, skatinti ir vykdyti kurortologinius tyrimus bei nustatyti valstybės ir savivaldybių institucijų kompetenciją kurortų ir kurortinių teritorijų vystymo srityje, numatant, kad:

Vyriausybė:

- 1) formuoja ir tvirtina nacionalinės kurortų ir kurortinių teritorijų politikos gaires;
- 2) tvirtina ilgalaikę dešimties metų trukmės kurortų ir kurortinių teritorijų plėtros strategiją;
- 3) tvirtina kurortų ir kurortinių teritorijų finansavimo ir lėšų apskaičiavimo metodiką;
- 4) tvirtina trejų metų trukmės kurortologinių tyrimų vykdymo ir finansavimo programą;
- 5) nustato specialiuosius reikalavimus teritorijoms, kurioms siekiama kurorto ar kurortinės teritorijos statuso, ir šio statuso suteikimo tvarką.

Ekonomikos ir inovacijų ministerija:

- 1) formuoja nacionalinę kurortų ir kurortinių teritorijų politiką pagal Vyriausybės patvirtintas nacionalinės kurortų ir kurortinių teritorijų politikos gaires ir organizuoja, koordinuoja bei kontroliuoja jos įgyvendinimą;
- 2) parengia ilgalaikę dešimties metų trukmės kurortų ir kurortinių teritorijų plėtros strategiją nacionalinei kurortų ir kurortinių teritorijų politikai įgyvendinti, numato jos finansavimo šaltinius ir teikia ją Vyriausybei tvirtinti;
- 3) skatina ir organizuoja kurortologinių tyrimų vykdymą, efektyvų mokslo ir studijų institucijų bei ūkio subjektų bendradarbiavimą;
- 4) parengia trejų metų trukmės kurortologinių tyrimų vykdymo ir finansavimo programą, teikia ją Vyriausybei tvirtinti ir užtikrina jos įgyvendinimą kartu su Švietimo, mokslo ir sporto ministerija;
- 5) steigia Nacionalinį kurortologijos centrą ir nustato jo valdymą, finansavimą ir siektinus veiklos rodiklius. Pagrindinės Nacionalinio kurortologijos centro funkcijos būtų kurortologinių tyrimų atlikimas Lietuvos Respublikos teritorijoje.

Sveikatos apsaugos ministerija:

- 1) dalyvauja formuojant nacionalinę kurortų ir kurortinių teritorijų politiką ir įgyvendinant ilgalaikę kurortų ir kurortinių teritorijų plėtros strategiją;
- 2) užtikrina tinkamą medicininės reabilitacijos ir (ar) sanatorinio (antirecidyvinio) gydymo paslaugų teikimą, gamtinių gydomųjų veiksnių panaudojimą kurortuose ir kurortinėse teritorijose;
- 3) paskiria instituciją, kuri dalyvauja vykdant kurortologinius tyrimus;
- 4) nustato gamtinių gydomųjų veiksnių, naudojamų sveikatinimo paslaugoms teikti, sertifikavimo tvarką;
- 5) pagal kompetenciją vykdo triukšmo, taršos ir kitų veiksnių valdymo kontrolę ir atlieka kitas teisės aktuose nustatytas funkcijas dėl gyvenamųjų vietovių, kurioms suteiktas kurorto ar kurortinės teritorijos statusas, atitikties nustatytiems reikalavimams.

Aplinkos ministerija:

- 1) dalyvauja formuojant nacionalinę kurortų ir kurortinių teritorijų politiką ir įgyvendinant ilgalaikę kurortų ir kurortinių teritorijų plėtros strategiją;
- 2) organizuoja ir (ar) atlieka valstybinį aplinkos monitoringą, siekiant įvertinti kurortų ir kurortinių teritorijų gamtinę būklę ir jos gerinimo galimybes;
- 3) pagal kompetenciją rengia, organizuoja ir vykdo Baltijos jūros aplinkos apsaugos priemonių įgyvendinimą pajūrio kurortuose ir kurortinėse teritorijose bei užtikrina pajūrio juostos tvarkymo darbų finansavimą;
- 4) pagal kompetenciją rengia, organizuoja ir vykdo vidaus vandenų aplinkos apsaugos priemonių įgyvendinimą kurortuose ir kurortinėse teritorijose bei užtikrina jų pritaikymo vandens turizmo ir kitoms rekreacinėms reikmėms darbų finansavimą;
- 5) pagal kompetenciją užtikrina aplinkos ekologinę kokybę, požeminio vandens stebėseną ir kitas teisės aktuose nustatytas funkcijas dėl gyvenamųjų vietovių, kurioms suteiktas kurorto ar kurortinės teritorijos statusas, atitikties nustatytiems reikalavimams.

Susisiekimo ministerija:

- 1) dalyvauja formuojant nacionalinę kurortų ir kurortinių teritorijų politiką ir įgyvendinant ilgalaikę kurortų ir kurortinių teritorijų plėtros strategiją;
- 2) organizuoja ir užtikrina tinkamą susisiekimo komunikacijų kokybę kurortuose ir kurortinėse teritorijose ir jų atitiktį kurortų ir kurortinių teritorijų susisiekimo komunikacijoms taikomiems reikalavimams;
- 3) pagal kompetenciją rengia, organizuoja ir įgyvendina vidaus vandenų turizmo ir susisiekimo priemones kurortuose ir kurortinėse teritorijose bei užtikrina reikiamų darbų finansavimą.

Švietimo, mokslo ir sporto ministerija:

- 1) dalyvauja formuojant nacionalinę kurortų ir kurortinių teritorijų politiką ir įgyvendinant ilgalaikę kurortų ir kurortinių teritorijų plėtros strategiją;
- 2) kartu su Ekonomikos ir inovacijų ministerija užtikrina kurortologinių tyrimų vykdymo ir finansavimo programos įgyvendinimą, skatina ir organizuoja kurortologinių tyrimų vykdymą, efektyvų mokslo ir studijų institucijų bei ūkio subjektų bendradarbiavimą.

Statistikos departamentas atlieka statistinį apgyvendinimo paslaugų (įskaitant trumpalaikės gyvenamosios paskirties patalpų nuomos poilsiautojams paslaugas) kurortuose ir kurortinėse teritorijose tyrimą, specializuotą turistų ir lankytojų srautų statistinį tyrimą, parengia ir skelbia šią statistinę informaciją.

Esama situacija: anot Įstatymo projekto teikėjų:

- projektą paskatino parengti fragmentuotas, nepakankamas ir neatliepiantis kurortų svarbos Lietuvai dabartinis teisinis šios srities reguliavimas;
- šiuo metu kurortų ir kurortinių teritorijų veiklos reglamentavimas yra išskaidytas į 20 skirtingų teisės aktų, tačiau šie teisės aktai neatliepia savarankiško teisinio reglamentavimo. Tad šiuo metu teisiniai santykiai nėra iš esmės aiškiai reglamentuojami. Vokietija, Austrija, Bulgarija, Estija, Latvija, Lenkija, Prancūzija, Slovakija turi nacionalinius kurortų veiklą reglamentuojančius įstatymus;
- kurortams ir kurortinėms teritorijoms skiriamo finansavimo nepakankamumas atsispindi dėl taikytino savivaldybėje gyvenančių gyventojų skaičiaus kriterijaus. Pagal savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodiką, atskirų savivaldybių biudžetų pajamos tiesiogiai priklauso nuo savivaldybėje gyvenančių gyventojų skaičiaus. Kurortų ir kurortinių teritorijų veikla savaime yra orientuota į pilietį (Lietuvos ir užsienio valstybės), kuris kreipiasi dėl sveikatinimo paslaugų, esant išskirtiniams kurortų ir kurortinių teritorijų ištekliams. Todėl toks finansavimo modelis nėra pakankamas siekiant užtikrinti Lietuvos kurortų ir kurortinių teritorijų išskirtinumą Europos lygmeniu ir atvykstamojo turizmo skatinimą;

- Lietuvoje nėra kurortologinių mokslinių tyrimų sistemos. Tobulėjant ligų diagnostikai ir prevencijai bei gydymui, pasigendama poveikio sveikatai mokslinio pagrindimo – kurortologinių tyrimų.
- Kurortams ir kurortinėms teritorijoms taikomi bendrieji aplinkos tvarkymo ir apsaugos reikalavimai, kas neatliepia jų išskirtinumo.

Esmė: nepritarti Įstatymo projektui dėl šių priežasčių:

1. Dėl nuostatų, susijusių su kurortų ir kurortinių teritorijų ilgalaike plėtra ir finansavimo šaltiniais:

1.1. Pabrėžtina, kad 2021 m. sausio 1 d. įsigaliojus Strateginio valdymo įstatymui, prasidėjo naujas strateginio planavimo procesas ir įtvirtinta, kad valstybės pažanga ir jai reikalingos lėšos planuojamos tik šiame įstatyme nustatytuose planavimo dokumentuose. Pažymėtina, kad Įstatymo projekte siūloma nustatyti Kurortų ir kurortinių teritorijų plėtros strategija neatitinka nė vieno iš Strateginio valdymo įstatyme nustatytų planavimo dokumentų tipų;

1.2. Įstatymo projekte siūloma reglamentuoti išimtinai vieną iš vietinių rinkliavų, t. y. vietinę rinkliavą už naudojimąsi kurortų ir kurortinių teritorijų viešąja turizmo ir poilsio infrastruktūra. Vietinės rinkliavas reglamentuoja Rinkliavų įstatymas. Be to, Įstatymo projekto aiškinamajame rašte aptariamos mokestinės iniciatyvos, nesusijusios su Įstatymo projektu siūlomu teisiniu reguliavimu. Sektorinių lengvatų nustatymas iš esmės prieštarautų Aštuonioliktosios Vyriausybės programos nuostatomis;

1.3. Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatyme yra įtvirtinti du savivaldybių išlaidų struktūros skirtumus lemiantys rodikliai: „savivaldybės teritorijoje esančių gyvenamųjų vietovių, kurioms suteiktas kurorto statusas, bendras plotas“ ir „savivaldybės teritorijoje esančių gyvenamųjų vietovių, kurioms suteiktas kurortinės teritorijos statusas, bendras plotas“ ir atitinkami šių rodiklių koeficientai, pagal kuriuos kurorto ir kurortinės teritorijos statusą turinčių savivaldybių biudžetams yra priskiriami papildomi pajamų šaltiniai iš gyventojų pajamų mokesčio (toks papildomas pajamų šaltinis minėtoms savivaldybėms, vadovaujantis 2021 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo nuostatomis, 2021 m. sudaro 5,6 mln. eurų). Atkreiptinas dėmesys, kad savivaldybės, į kurių teritorijas patenka kurortai ar kurortinės teritorijos, pajamų gali gauti iš vietinių rinkliavų, kurias savivaldybės taryba pagal Rinkliavų įstatymą turi teisę nustatyti savivaldybės teritorijoje.

1.4. Pažymėtina, kad pagal Metodikos įstatymą kurorto ir kurortinės teritorijos statusą turinčių savivaldybių biudžetams yra priskiriami papildomi pajamų šaltiniai iš gyventojų pajamų mokesčio ne pagal savivaldybėje gyvenančių gyventojų skaičiaus rodiklį, o pagal rodiklius „savivaldybės teritorijoje esančių gyvenamųjų vietovių, kurioms suteiktas kurorto statusas, bendras plotas“ ir „savivaldybės teritorijoje esančių gyvenamųjų vietovių, kurioms suteiktas kurortinės teritorijos statusas, bendras plotas“.

2. Dėl nuostatų, susijusių su kurorto arba kurortinės teritorijos statuso suteikimu ir kurorto ar kurortinės teritorijos planavimu:

2.1. kurorto arba kurortinės teritorijos statuso suteikimas reglamentuojamas Teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatyme, kuriame nustatyta, kokios gyvenamosios vietovės gali turėti kurorto ar kurortinės teritorijos statusą, kad reikalavimus kurorto ir kurortinės teritorijos statusui suteikti nustato Vyriausybė ir įtvirtinta, kad kurorto statusą turi Birštonas, Druskininkai, Neringa, Palanga. Darytina išvada, kad Įstatymo projekto 4 straipsnio 1 dalies 5 punkte ir 9 straipsnyje numatomas reguliavimas dubliuoja minėtas Teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymo nuostatas;

2.2. pažymėtina, kad kurortas ar kurortinė teritorija, kaip gyvenamoji vietovė (jos dalis), pagal Teritorijų planavimo įstatymą priskirtina urbanizuotoms ar urbanizuojamoms teritorijoms, kurios planuojamos kompleksinio teritorijų planavimo dokumentais, todėl nėra aiškus specialiojo teritorijų planavimo dokumentų, skirtų kurortų ir kurortinių teritorijų vystymui, poreikio pagrįstumas.

3. Dėl nuostatų, susijusių su sveikatinimo paslaugų ir medicininės reabilitacijos ir (ar) sanatorinio gydymo paslaugų plėtra - atkreiptinas dėmesys į tai, kad medicininės reabilitacijos, kaip ir visų kitų asmens sveikatos priežiūros paslaugų, teikimas nėra susijęs su kurortų ir kurortinių teritorijų vystymu. Sąvokos „medicininės reabilitacijos paslaugos“ ir „kurortų ar kurortinių teritorijų teikiamos paslaugos“ yra skirtingos, jas apibrėžia skirtingi nacionaliniai teisės aktai.

4. Dėl kurortologinių tyrimų skatinimo ir atlikimo:

4.1. Įstatymo projekto 5 straipsnio 2 dalyje įvardinta pagrindinė Nacionalinio kurortologijos centro funkcija – kurortologinių tyrimų atlikimas. Tokiems tyrimams atlikti nėra būtina steigti naują įstaigą, nes galiojantis teisinis reguliavimas nustato galimybę atlikti šiuos tyrimus.

Kurortologiniai tyrimai galėtų būti atliekami pasitelkiant Sumaniosios specializacijos projektus sveikatos srityje arba temines MTEP programas ar priemones, skirtas nedidelės apimties trumpalaikiams MTEP darbams įgyvendinti. Nurodytos programos sudaro visas galimybes atlikti mokslinius kurortologinius tyrimus, teisės aktų nustatyta tvarka suplanavus ir numačius šiam tikslui reikiamas lėšas.

5. Dėl želdynų ir miškų planavimo reguliavimo - atkreiptinas dėmesys, kad želdynų ir želdinių apsaugos, priežiūros, tvarkymo, želdynų kūrimo ir želdinių veisimo teisinio reguliavimo pagrindus nustato Želdynų įstatymas, todėl Įstatymo projektu netikslinga įvirtinti naujo reguliavimo.

6. Dėl reikalingo atlikti poveikio vertinimo ir susijusių teisės aktų projektų:

6.1. Įstatymo projekte numatomas naujos biudžetinės įstaigos Nacionalinio kurortologijos centro steigimas skyrus jam finansavimą iš Ekonomikos ir inovacijų ministerijos valstybės biudžeto asignavimų. Įstatymo projekto III ir V skyriuose numatomos naujos valstybės ir savivaldos institucijų pareigos ir funkcijos, tačiau nepateikiami lėšų poreikio skaičiavimai, taip pat ir numatomas teisinio reguliavimo poveikio vertinimas. Vadovaujantis Teisėkūros pagrindų įstatymu ir Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodika, patvirtinta Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276, kadangi Įstatymo projektu siūloma suregulmentuoti iki tol neregulmentuotus santykius, privalo būti atliekamas numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas, nustatomas galimas teigiamas ir neigiamas poveikis to teisinio reguliavimo sričiai, asmenims ar jų grupėms, kuriems bus taikomas numatomas teisinis reguliavimas, bei, atsižvelgiant į numatomo naujo teisinio reguliavimo pobūdį, mastą, įvertinamas poveikis ekonomikai, konkurencijai, valstybės finansams, socialinei aplinkai, viešajam administravimui, teisei sistemai, kriminogeninei situacijai, korupcijos mastui, aplinkai, administracinei naštai, regionų plėtrai, regulmentuojamoms profesijoms ir kitoms sritims. Šiuo atžvilgiu Įstatymo projektas neatitinka Teisėkūros pagrindų įstatymo ir Seimo statuto reikalavimų.

6.2. Vadovaujantis Seimo statutu, kartu su įstatymo projektu turi būti teikiami kiti Seimo priimamų teisės aktų projektai dėl galiojančių teisės aktų pakeitimo ar pripažinimo netekusiais galios, kuriuos būtina priimti, priėmus teikiamą projektą. Įstatymo projekto aiškinamajame rašte indikuojamas poreikis priėmimo atveju pakeisti Turizmo įstatymą, Teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymą, Teritorijų planavimo įstatymą, Želdynų įstatymą, Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymą, Metodikos įstatymą kitus įstatymus, nors tokių įstatymų projektai kartu su Įstatymo projektu nepateikti.

Derinimas: Nutarimo projektas teiktas derinti Aplinkos, Finansų, Susisiekimo, Švietimo, mokslo ir sporto, Sveikatos apsaugos, Socialinės apsaugos ir darbo, Vidaus reikalų, Teisingumo ministerijoms, Lietuvos statistikos departamentui ir Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai.

Susisiekimo ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Lietuvos statistikos departamentas, Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba pastabų projektui neturėjo.

Į Aplinkos, Finansų, Švietimo, mokslo ir sporto, Teisingumo ministerijų pastabas atsižvelgta. Sveikatos ministerija ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerija pastabų nepateikė.

Lietuvos kurortų asociacijos pastabos, į kurias neatsižvelgta, įvertintos derinimo pažymoje.

Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė 2021 m. rugsėjo 8 d. išvadoje Nr. NV-2144 pateikė pastabų parengtam išvados projektui.

Atitiktis Vyriausybės programai: tiesiogiai Vyriausybės programos nuostatos neįgyvendinamos.

Dalykinio vertinimo išvada: Vyriausybės išvados pateikimas Seimui vėluoja. Siūlytina projektą aptarti tarpinstituciniame pasitarime.